

Przeczytaj tekst Andrzeja Stasiuka z książki „Fado”.

Od siedemnastu lat mieszkam w Karpatach i nauczyłem się myśleć o nich jak o odrębnym państwie albo nawet kontynencie.

Wychodzę rano z domu, patrzę na świeży śnieg i zabieram się za odkopywanie drogi, żeby odwieźć córkę do szkoły, pojechać po zakupy albo po prostu w ogóle się wydostać. Macham łopatą, zakładam śniegowe łańcuchy na koła, włączam napęd 4x4 i próbuję przebić się przez zasy do leżącej w dole szosy, którą odśnieżył w nocy wielki traktor. Wokół jest pusto i cicho. Kilkaset metrów dalej z komina sąsiada snuje się pionowo w górę smuga dymu. To jedyny ruch w okolicy.

No więc odkopuję drogę i myślę sobie, że w tej samej chwili to samo robi wielu Słowaków, Ukraińców i Rumunów żyjących gdzieś we wnętrzu tych niesamowitych gór, które wyglądają na mapie jak kręgosłup Środkowej Europy. Ba, kopia też Niemcy i Węgrzy w rumuńskiej Transylwanii i kopia Cyganie, którzy żyją wszędzie.

Życie w Karpatach to życie w samotności, a zarazem w poczuciu odległej wspólnoty. Niedaleko domu mam szczyty: Magura, Działiera, Kornuta - te nazwy przywędrowały tutaj karpackim grzbietem aż z Bałkanów, być może z zamierzchłej Macedonii albo z pradawnej Albanii. Przynieśli je w moje strony koczowniczy pasterze w czasach, gdy nie było tutaj żywej duszy. Nigdzie poza Karpatami nie znajdziemy tych nazw i chociaż powtarzają się w czterech czy pięciu językach, nigdy nie opuściły gór.

W Karpatach odległa przestrzeń spleta się z bardzo starym czasem. Słowaccy, polscy, ukraińscy i rumuńscy pasterze owiec niewiele zmienili się od stuleci. W ich wysokogórskich szałasach od wieków wyrabia się ser za pomocą tych samych archaicznych metod i tych samych prymitywnych narzędzi. Z wynalazków nowoczesnej cywilizacji dotarła tutaj elektryczna latarka na baterie, małe tranzystorowe radio na baterię i gumowe buty. Reszta się nie zmienia, ponieważ nie ma takiej potrzeby. Poza tym na przestrzeni około tysiąca kilometrów sami pasterze też się nie zmieniają. W Polsce, na Ukrainie i w Rumunii ich dzień, praca, rozkład zajęć niewiele się różni. Nawet pachną tak samo: dymem z ogniska, owczym nawozem i serem. Zdarzało mi się wahać i polskich, i ukraińskich i rumuńskich, więc wiem, co mówię. Przejeżdżałem tysiąc kilometrów i odnajdywałem ludzki zapach identyczny z tym, który mogłem poczuć kilometr od domu.

Karpaty należą do czterech czy nawet pięciu krajów, ale zarazem nie należą do nikogo. Żyją własnym archaicznym życiem. W naszym świecie jest coraz mniej starych rzeczy i miejsc. Niedługo stracimy pamięć o tym, skąd się wzięliśmy, i za nic w świecie nie uwierzemy, że nasze ciała, wcale nie tak dawno, wydzygotały taką samą woń jak ciała rumuńskich pasterzy.

I. Zadania do tekstu

1. Stosunek narratora do życia w Karpatach można określić jako:

- ☐ A) przychylny ☐ B) neutralny ☐ C) obojętny ☐ D) powściągliwy

2. W opinii narratora życie w Karpatach:

- ☐ A) wymaga ogromnych wyrzeczeń i samozaparcia ☐ B) pozwala poczuć wspólnotę kulturową z innymi nacjami
☐ C) zmusza do porzucenia zdobyczy cywilizacji ☐ D) separuje człowieka od jakiegokolwiek społeczności

3. Mieszkańców Karpat łączy:

- ☐ A) przystosowanie do surowych warunków klimatycznych ☐ B) kultywowanie tradycji
☐ C) umiarkowane korzystanie z nowinek technicznych ☐ D) rytm życia i pracy

4. Nazwy szczytów górskich wspomniane w tekście:

- ☐ A) zostały im nadane współcześnie ☐ B) wyróżniają polskie góry spośród innych w Europie Środkowej
☐ C) odzwierciedlają historię osadnictwa ☐ D) są związane z kulturą pasterską

5. Narrator tekstu:

- ☐ A) mieszka samotnie ☐ B) ma zwyczaj podróżować
☐ C) wychował się w Karpatach ☐ D) sięga do własnego doświadczenia

6. Refleksja zawarta w ostatnim akapicie tekstu kieruje uwagę czytelnika na zagadnienie:

- ☐ A) zachowania tożsamości kulturowej ☐ B) wyludnienia Karpat
☐ C) Karpat jako świadka historii ☐ D) niezależności i odrębności Karpat

II. Zadania do lektur i wiedza o literaturze

7. W *Balladynie* działania głównej bohaterki są spowodowane:

- ☐ A) ingerencją postaci fantastycznych ☐ B) strachem przed ujawnieniem zbrodni
☐ C) bezgraniczną miłością do Kirkora ☐ D) nienawiścią do siostry

8. Zamordowana Alina (*Balladyna*) była widziana przez:

- ☐ A) Grabca ☐ B) Goplanę ☐ C) Pustelnika ☐ D) Filona

9. Matka Balladyny w dramacie Słowackiego:

- ☐ A) leczyła ludzi we wsi
☐ B) nie pochwałała ślubu córki z Kirkorem
☐ C) czuła się w zamku samotna
☐ D) zdecydowała się opuścić dom Kirkora

10. Kiedy Balladyna zostaje obwołana królem w Gnieźnie:

- ☐ A) żąda, by oddać jej prawo sądzenia poddanych
☐ B) nad zamkiem ukazują się przerażające zjawiska
☐ C) przygotowuje dla Kirkora zatruty nóż
☐ D) poleca zabić pustelnika

11. Przytoczony fragment *Balladyny*:

- ☐ A) jest wypowiedzią Skierki
☐ B) ukazuje ironię mówiącego wobec swojej sytuacji
☐ C) zawiera refleksję na temat doli człowieka
☐ D) wiąże się z uczcą na zamku Balladyny

*Co? ja królem? gdybym nie był pijanym,
Upiłbym się z radości. Los głupi jak rura!
Wyskoczyłbym ze skóry, gdyby moja skóra
Nie była teraz skórą królewską.*

12. Świat ukazany w utworach epoki romantyzmu współtworzą często elementy:

- ☐ A) przyrody
☐ B) cudowności
☐ C) grozy
☐ D) wierzeń ludowych

13. Cechy powiastki filozoficznej to:

- ☐ A) uproszczona charakterystyka bohatera
☐ B) racjonalne ujęcie rzeczywistości
☐ C) epizodyczność fabuły osnutej wokół podróży
☐ D) poważny nastrój

14. Rozbudowany opis poetycki jest częścią:

- ☐ A) inwokacji
☐ B) porównania homeryckiego
☐ C) eufemizmu
☐ D) sonetu

15. Do faktów z życia Adama Mickiewicza nie należy:

- ☐ A) chłopskie pochodzenie
☐ B) działalność patriotyczna
☐ C) wieloletnia przyjaźń z Juliuszem Słowackim
☐ D) podróż na Krym

III. Nauka o języku

16. Związkiem frazeologicznym nie jest wyrażenie:

- ☐ A) dziecko szczęścia
☐ B) sztuka gotowania
☐ C) słomiany ogień
☐ D) ziemia obiecana

17. W tekście umieszczonym na afiszu znajduje się:

- ☐ A) neologizm
☐ B) imiestów
☐ C) skrótowiec
☐ D) nazwa własna

18. Ubezdźwięznienie wsteczne następuje w wymowie wyrazu:

- ☐ A) wstążka
☐ B) otrzeć
☐ C) podsadzić
☐ D) chwila

19. Zestawieniem jest:

- ☐ A) tłusty czwartek
☐ B) wolny dzień
☐ C) ciężka praca
☐ D) mostek kapitański

20. Równoważnik zdania zawiera wypowiedzenie:

- ☐ A) Zdobyć szczytu.
☐ B) Zdobywszy szczyt, chwilę odpoczęli.
☐ C) Zdobyto szczyt.
☐ D) Zdobyć szczyt.

21. Zdanie podrzędnie złożone przydawkowe to:

- ☐ A) Był dla nas tym, czym dla żeglarza kompas.
☐ B) Przyszło tylu gości, że zabrakło krzeseł.
☐ C) Kupiłam meble zrobione z tego, co wyrzuciło morze.
☐ D) Otrzymał to, czego oczekiwał.

22. Poprawnie zapisano skrót:

- ☐ A) RP (Rzeczpospolita)
☐ B) m.in. (między innymi)
☐ C) płn. (północny)
☐ D) dr. (doktor)

23. Para wyrazów podstawowego i pochodnego to:

- ☐ A) ster - usterka
☐ B) więź - więzienie
☐ C) koszt - kosztorys
☐ D) miech - uśmiech

24. W tekście:

- Wyście to byli hań w Ciszej?
- Jo.

- ☐ A) jest mowa zależna
☐ B) są wyrazy gwarowe
☐ C) występuje wyraz obcy
☐ D) użycie liczby mnogiej ma funkcję grzecznościową

25. Zasada interpunkcji zastosowana w podkreślonym w tekście zdaniu dotyczy także wypowiedzenia:

- ☐ A) Sery kupujemy albo na targu, albo w baczówce, albo robimy je sami.
☐ B) Po drodze zbieraliśmy dzikie owoce, zioła, kwiaty.
☐ C) Ustał deszcz, więc wyszliśmy w góry, ale skróciliśmy trasę wycieczki.
☐ D) Spotkaliśmy pasterzy, którzy robili sery, i przyglądaliśmy się ich pracy.

26. Do języka potocznego należy wyrażenie:

- ☐ A) Gościć kogoś u siebie.
☐ B) Przyjechać do kogoś w goście.
☐ C) Ugościć kogoś.
☐ D) Być u kogoś w gościnie.

